

27.5.2021

לכבוד
מר קובי שבתאי
מפכ"ל המשטרה
בפקס: 02-5428118

לכבוד
עו"ד אביחי מנדלבליט
היועץ המשפטי לממשלה
בפקס: 02-6467001

לכבוד
עו"ד עמית איסמן
ממלא מקום פרקליט המדינה
פקס: 02-6467006, 073-3925002
דוא"ל: state-attorney@justice.gov.il

דחוף!

הנדון: מבצע המעצרים "חוק וסדר" המופנה כלפי האוכלוסייה הערבית

הרינו לפנות אליכם בדרישה דחופה להפסיק לאלתר את מבצע "חוק וסדר" אשר עליו הכריזה משטרת ישראל ביום 23.5.2021, והכל כדלקמן:

1. כפי שנסביר להלן, המניעים של המצבע הנ"ל הינם בלתי חוקיים בהיותם מתבססים על עקרון ההרתעה שהוא אסור בדיני המעצרים; וכי עקרון זה מטיל אופי קולקטיבי נגד האוכלוסייה הערבית בניגוד לעקרונות המשפט הפלילי שמתבססים על ענישה אינדיבידואלית פרטנית ללא קשר לשיוכו של האדם ועל כן הוא גזעני ואסור. בנוסף, שיטת ביצוע המעצרים הינה מנוגדת אף היא לסדרי דין בפלילים בהיותה מאיינת את אפשרות זימון האדם לתחנת המשטרה ולחילופין להתלוות בצו שיפוטי כדין.

2. ביום 23.5.2021 הכריזה משטרת ישראל על יציאתה למבצע "חוק וסדר". בהודעת המשטרה נכתב כי "החלה המשטרה הערב (ראשון) במבצע "חוק וסדר" - במסגרתו אלפי שוטרים ולוחמי משמר הגבול (כולל פלוגות המילואים של החיל) יפעלו בעצימות גבוהה ובפריסה מקיפה נגד המתפרעים, העבריינים וכל מי שהיה מעורב במאורעות, כדי למצות עמם את הדין".

3. זאת ועוד, בהודעת המשטרה נכתב כי מטרת המבצע היא "למצות את הדין עם המעורבים במאורעות ובפשיעה החמורה והלאומנית, החזקה וסחר באמצעי לחימה, הצתות, עבירות רכוש, השתייכות לארגוני פשיעה ועבירות כלכליות." וכי אחד מיעדי המבצע הנ"ל הוא הרתעה המונית והגברת המשילות, בזו הלשון:

"חלק מהיעדים שסומנו הם החזרת ההרתעה והגברת המשילות במקומות מועדים במדינת ישראל, לצד שמירה על ביטחונם האישי של אזרחי ישראל."

4. מאז יום ראשון 23.5.2021 ועד היום, בהתאם להודעות משטרת ישראל בעניין (ראו : https://www.gov.il/he/departments/news/police_25-5-21_law_and_order), נעצרו למעלה מ-300 אזרחים ערבים, כאשר רובם המכריע כבר שוחרר ממעצר (ראו: <https://www.haaretz.co.il/news/politics/.premium-1.9841404>). זועקת היא האפליה הבוטה הנובעת מכמות המעצרים בחברה הערבית בהשוואה לחברה היהודית, ואשר אינה משאירה מקום לספק כי מבצע זה מופנה בעיקרו כנגד החברה הערבית, דבר שיש בו בכדי לגבות את ההסתה כנגדה בשבועות האחרונים.

5. בנוסף לכך, נודע לנו כי המעצרים מבוצעים באמצעות השתתפותם של כוחות משטרה רבים בכל מעצר של חשוד. כוחות אלה מתפרצים לתוך הכפרים והישובים הערביים תוך שימוש במספר גדול של ניידות משטרה ומספר גדול של שוטרים המצוידים בציוד לוחמתי כבד ורב, אשר מדמה מבצעים צבאיים. כמו כן, עולה כי כוחות אלו שולפים את העצורים מבתיים תוך שימוש בכוח ובאלימות מופרזת, ללא כל ניסיון קודם להזמיןם לחקירה, ועל אף העדר התנגדות מצד העצורים. זאת ועוד, לפי ידיעות שהגיעו לידינו, הפגנת כוח זו נובעת היא מהנחיה של המפק"ל, במטרה ליישם את היעד לעיל בדבר "החזרת ההרתעה והגברת המשילות".

== מצ"ב חלקים מפרוטוקולי דיון בבתי המשפט מהם עולה כי ניתנה הנחיה לבצע מעצרים אלו במטרה להפגין נוכחות וכוח.

6. מכך עולה כי המטרה המובהקת של מבצע מעצרים זה היא בעצם להפגין כוח, להפחיד, ולהטיל אימים על החברה הערבית, הן כאקט ענישתי המופנה כלפי כלל האוכלוסייה בתור שכזו, והן כאקט כוחני. מטרה זו איננה חוקית היא והתנהלות המשטרה בעניין זה עומדת היא מעל לחוק.

7. עקרון יסוד הוא במשפט הפלילי כי כל אדם נושא באחריות אך ורק ביחס למעשיו שלו, קרי, שהאחריות במשפט הפלילי היא אחריות אישית, ותו לאו. מכך נובע שבמשפט הפלילי אין מקום להטלת אחריות קולקטיבית על אוכלוסייה שלמה באשר היא. יעדיו של מבצע "חוק וסדר" בדבר "ההרתעה והחזרת המשילות", בצירוף העובדה כי מבצע זה מיושם באופן מפלה, ובשים לב לאופן הרירותי, הכוחני והברוטלי שבו המעצרים מבוצעים בפועל, מנוגדים הם לעקרון יסוד זה, ומעלים את החשד כי משטרת ישראל שמה לה את כל האוכלוסייה הערבית על מזבח החשדות באופן קולקטיבי ומפלה, דבר שמגביר את הגזענות כלפיה.

8. היעד של ההרתעה אשר הציבה לה משטרת ישראל בהודעתה בדבר היציאה למבצע "חוק וסדר" הוא יעד בלתי חוקי בעליל, המנוגד למטרות דיני העונשין והמשפט הפלילי. אכן, בפסיקה נקבע כי חלק ממטרותיו של המשפט הפלילי הוא קיומה של הרתעה לכלל האוכלוסייה, וזאת באמצעות הענישה ו/או החמרה בעונש הקבוע לצד העבירות שבשלן מבוקשת ההרתעה אך הדבר לא חל על דיני מעצרים (לעניין זה ראו: ע"פ 2157/92 שלמה פדידה נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1) 081; ע"פ 3004/98 מדינת ישראל נ' פלוני, פ"ד נה(3) 577; בג"ץ 935/89 אורי גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד(2) 485).

9. העקרון הענישתי הקולקטיבי ואליו מתלווה הרתעת אוכלוסייה מסוימת הינו אסור בדיני מעצרים המתבצעים על בסיס פרטני. כך נקבע בדנ"פ גנימאת לפיו "אין לכחד כי השימוש במעצר להשגתה של תכלית הרתעתית אינו נקי מקושי קונספטואלי. הלוא הרתעת עבריינים נמנית עם מגמות הענישה של עבריינים שהורשעו בדינם, ולא עם מטרותיו המקובלות של מעצר נאשמים שדינם טרם הוכרע." (ראו: דנ"פ 2316/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(4) 589). מכך עולה כי ההרתעה כמטרה של המשפט הפלילי מיושמת היא בשלב הענישה בלבד, ורק לאחר הוכחת האשמה מעבר לכל ספק סביר, ואילו השימוש ביעד זה כבר לפני שלב המעצר, טרם הוכחה האשמה ועל מנת להצדיק מעצרים שרירותיים, מנוגד הוא לעקרונות יסוד בדיני העונשין ולפסיקה בעניין.

10. זאת ועוד, המטרה ההרתעתית של משטרת ישראל במבצע מופנית נגד האוכלוסייה הערבית ועל כן היא גזענית. לאור אחוז השחרורים הגבוהה, עולה חשש כי המשטרה איננה משתמשת במעצרים מפני שאותם עצורים מהווים סכנה כלפי אדם או ציבור כלשהו, אלא רק במטרה להרתיע את האחרים. למעשה, משטרת ישראל משתמשת בעצורים בחברה הערבית כאמצעי להרתעת האזרחים הערבים. היינו, השימוש כאן מתבסס על עקרון תיוג גזעני המתמקד באוכלוסייה מסוימת.

11. למותר לציין כי האופן בו משטרת ישראל מבצעת את המעצרים באוכלוסייה הערבית אינו מוצדק בנסיבות העניין ומהווה הפגנת כוח, הפחדה, והטלת אימים ללא צורך בכך, ואשר גורם לסיכון האוכלוסייה, להתגרות בה, ולהטלת אימים. כך למשל, השימוש בכוחות משטרה רבים ויחידות מיוחדות, ואף נוכחותו של מפקד מחוז צפון במשטרת ישראל מר שמעון לביא במהלך מעצרו של השייח' כמאל אל-ח'טיב בכפר כנא ביום 14.5.2021, גרם לפציעתם של עשרות אזרחים, חלקם באורח קשה (להודעות בתקשורת בדבר האופן בו בוצע המעצר ראו: <https://www.ynet.co.il/news/article/rJd3pX300d>). הכל כאשר המשטרה יכולה להסתפק בזימונו האישי של האדם.

לאור האמור לעיל, נבקשכם להפסיק לאלתר את המעצרים השרירותיים באוכלוסייה הערבית במסגרת מבצע "חוק וסדר".

בכבוד רב,
ויסאם שרף, עו"ד